

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการทรัพยากรร่วมตามระบบสิทธิทรัพยากรส่วนรวม : กรณีศึกษาชุมชนบ้านห้วยหินดำ หมู่ 6 ต. วังยาว อ. ด่านช้าง จ. สุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลกระบวนการจัดการทรัพยากรร่วมตามระบบสิทธิทรัพยากรส่วนรวม และวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรร่วม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จากคนในชุมชนบ้านห้วยหินดำ เจ้าหน้าที่องค์กรรัฐ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการทรัพยากรร่วมตามระบบสิทธิทรัพยากรส่วนรวมของชุมชนบ้านห้วยหินดำมีพลวัต คือ แต่เดิมชาวบ้านจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง โดยใช้ฐานคิดจากวัฒนธรรมของชุมชน หลังจากนั้นรัฐได้เริ่มเข้าจัดการทรัพยากรด้วยการอนุญาตให้สัมปทานไม้และสัมปทานป่าเศรษฐกิจ จนกระทั่งประกาศเขตอุทยานแห่งชาติพุเตยบริเวณที่ทำกินของชาวบ้านในปี พ.ศ. 2541 ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มตั้งองค์กรในการดูแลทรัพยากรภายใต้รูปแบบป่าชุมชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือต่อรองให้รัฐยอมรับสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น โดยมีศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และโครงการพัฒนาระบบนิเวศเกษตรและอนุรักษ์พันธุ์พืช ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง

นอกจากนี้ชุมชนยังแสวงหาพันธมิตรเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองกับอุทยานให้ยอมรับสิทธิชุมชน ได้แก่ นักวิชาการ ป่าไม้จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 ทั้งนี้ชุมชนและพันธมิตรได้ใช้เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นเครื่องมือในการผลักดัน ส่งผลให้เกิดข้อตกลงในการผ่อนผันให้ชุมชนสามารถใช้พื้นที่ทำกินเดิมได้ ทั้งนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนข้อตกลงหลายครั้ง แต่ไม่เคยประสบความสำเร็จในดำเนินการตามข้อตกลง เนื่องจากอุทยานเพิกเฉยต่อข้อตกลงที่ร่วมกันกำหนด

แต่หลังจากการเปลี่ยนหัวหน้าอุทยานฯ พุเตย ชุมชนและอุทยานได้พยายามจัดการทรัพยากรร่วมกัน โดยการทำประชาคมเพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่การจัดการร่วม แต่ยังไม่สามารถยืนยันได้ว่าจะพัฒนาไปสู่จัดการร่วมที่สมบูรณ์ได้หรือไม่ เนื่องจากแนวทางการจัดการขึ้นอยู่กับลักษณะการทำงานของผู้บริหารแต่ละคน

ปัจจัยหลักที่เอื้อต่อการจัดการทรัพยากรตามระบบสิทธิทรัพยากรส่วนรวม ได้แก่ ชุมชนบ้านห้วยหินดำมีวัฒนธรรมชุมชนที่ดี และองค์กรป่าชุมชนมีความเข้มแข็ง อีกทั้งยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นที่เลี้ยงที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้พัฒนาความรู้ และทักษะในการจัดการป่าชุมชน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นจากเจ้าหน้าที่อุทยาน ทั้งนี้ปัจจัยหลักที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรร่วม ได้แก่ ยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิชุมชนในการจัดการพื้นที่ดั้งเดิมของตน

ดังนั้นรัฐควรยอมรับศักยภาพและสิทธิของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร รวมทั้งควรพิจารณาทบทวนข้อจำกัดที่เกิดจากกฎหมายต่าง ๆ ที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นต้องถูกรัฐลิดรอนสิทธิ และนำไปแก้ไขปรับปรุงเพื่อทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม

The Study on the Management of Common Property Regimes: A Case Study of Ban Huay Hin-dam Community, Moo 6, Wangyao Subdistrict, Danchang District, Suphanburi Province aims to synthesize the managing processes and to analyze factors related to the management of the common property regimes. The qualitative research methodology is utilized. Interviews with guided questions are used as tools in collecting data from people, governmental officials, non-governmental Organization's staff, and the chief of the Wangyang Local Administrative Organization.

The study finds that the managing processes of common property regimes have been dynamic. The local people have used Karen culture to support their own resource management. After that the government has taken the resource management over. The wood concessions have been given to private sectors. In the year 1998, the area once used by the local was announced a national park; hence, the local grouped as a organization to look after the resources with Regional Community Forest Training for Asia and the Pacific, and the Development of eco-agriculture and Plants Reservation Project acting as their mentors.

In addition, the community built up networks with academics, Suphanburi Forestry Office, and Conservation Office Region 3 in order to gain more power in negotiating with the government to get the right to look after the resources

Discussions were conducted as a tool to get compromises. As a result, they agreed upon giving the community a temporary access to the land. However, the agreement was never effective because the national park never concerned with the deals it made with the community.

After the new head of the national park commenced his post, the community and the national park have tried to participate in resource management. The local and the national park helped to set regulations in using the land. It could be said that this was an initial stage of participatory management. Still, it is premature to say that this

could lead to a perfect participation between the government and the local, because the level of participation of the national park depends on its leaders.

The major factors supporting common property regimes are the cultures of Ban Huay Hin Dam, and a strong Community forest Organization. Moreover, Non governmental organizations have supported the community, so that the community has chances to develop its skills in managing its own community forest. Besides, the community gets chances to take part in managing the resources.

The main obstacle is that there is no law to approve the right of the community to manage its resources.

The government should accept the efficiency and the right of the community. The local should be able to participate in managing the resources. Some of the laws should be revised so that the appropriate resource management is possible.